

Somogy Megyei Múzeum
NA-2171
Képrajzi adattár

Somogy Megyei Múzeum
NA-2171
Képrajzi adattár

Gyűjtő: MAGYAR SLOVA, KÖZVETLEN LÁTOG
GYŰJTÉS IDEJE: 1971.

--	--	--	--

TART.: A KENDER TERMELÉSE ÉS FELVOL-
GOZÁSA A SZŐVÉSIG, A SOMOGY MEGYEI
BCKZENCE KÖZSÉGEBEN

---

24 lap

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

FOLYASZLI MUTATÓ: BCKZENCE

SZAKMUTATÓ: XIV
VII
I

LELTÁROZÁS:

A kender termelése és feldolgozása a szövésig
a somogy megyei Berzence községben

Magyar Ilona
Berzence, István u. 3.

"Winkler Lajos"
Vegyipari Technikum IV. f. osztály
Nagykanizsa, Vöröshadsereg u. 13.

1971.

A kender termelése és feldolgozása a szövésig a somogy megyei Berzence községben

A ruházatkodás az emberiség egyik legrégebbi problémája és feladata volt. Az állati bőrből készült ruházatot felváltotta az állati szőrből előállított ruhanemű. Valószínű, hogy a történelmi fejlődés korai szakaszában az emberiség megismerte azokat a növényeket, amelyek szálából, rostjából elkészíthette primitív ruházatát.

A ruházat elkészítésének legrégebbi és történelmileg leghosszabb időszakában a dolgozó tömegek maguk készítették el, állították elő a ruházatot és annak alapanyagát. Ez jellemző a feudalizmus korára is, amikor pedig már a társadalmi munkamegosztás lehetővé tette az ipar megjelenését és azon belül a ruházat előállításával számos mesterség foglalkozott. A paraszti háziipar is általában ennek szolgálatában állt. A paraszti hagyományok, a nők és férfiak hozományának jó hányadát, sok esetben nagy részét éppen a paraszti háztartásban megtermelt és feldolgozott textiliák adták. Ezen belül a legnagyobb jelentőséggel a kender birt. Ezért a történeti forrásokban a falu határának felosztásakor kender földekkel találkozunk. A földrajzi nevekben is gyakran előfordul még a kenderföld kifejezés.

A kender termelésének azonban megvoltak a sajátos természeti követelményei. A jó föld mellett elsősorban az ázta-

tatás lehetősége volt fontos. Ilyen értelemben Berzence határa feltételeknek nagyon megfelelt. A jó föld mellett a Dráva árterületéhez tartozó morotvák sekély és így elég meleg vizet biztosítottak az áztatáshoz.

Mielőtt a kender termelésére és feldolgozására rátérnénk, figyelembe kell venni azt, hogy a kender feldolgozásával -így eszközeivel is - kapcsolatos szavak egy része horvát eredetű. Ez a két nép természetes keveredéséből maradt meg, és él tovább.

A kender vetése:

A kendert április végén, május elején vetették. Vetése a krumpli és a takarmányrépa, valamint a mák vetésével esett egybe. Máskor pedig a kukoricával. A kenderföldek általában nem voltak nagyok, kb 200 négyszögölig terjedtek. Ha kis területre vetették, akkor sorolat jelöltek ki kapával, un. kapavágásba vetették el a magot. Egy-egy sor távolsága akkora volt, hogy az egyik sorba beleszórt magvakat miközben takarták kapával, a következő sort jeölték meg. A sortávolságok ily módon kb. 26 cm-re alakultak. Minél sűrűbben vetettek, annál jobb, vékonyabb, magasabb kendert kaptak.

Ha a kenderföldön végezték el a vetést, akkor az előzőleg felszántott és megboronált /kiegyenlített felületű/ földre kézzel szórták el a magot, majd utána újra boronálták, hogy a földbe kerüljön és a madarak ne szedjék fel.

Ha csak magot akartak szerezni a kenderből, akkor a vető terület szélére vetettek. E célból kukorica közé is szoktak kendert vetni. Ha szálát akartak kapni, abban az esetben sűrűn vetettek, mivel akkor vékony, hosszú szálu kender termett., ami finom szálát és így vásznat eredményezett. Ismeretes, hogy van virágos és magvas kender. A jobb szálát a virágos kender adott.

A fejlődő kender semmiféle megművelést nem igényelt, esetleg a nagyobb gyomokat kihúzták belőle.

A kender föld trágyázását általában istálló trágyával végezték. Ha volt elegendő mennyiségű disznó, esetleg tyúk trágya, azt használták fel. Azt mondják, hogy tőle erősebb volt a kender "jobban hajtott" tőle, tehát gyorsabban növekedett.

Kender kihuzása, nyüvése./ mindkettőt használják/

A virágos kender nyüvése akkor történt, ha porzott, azaz virágzott, és kissé megsárgult. A magvast akkor, ha a magja jól látszott már.

A magvas kendert/esetleg a mezőről is hazaszállították/veretekbe kötötték. Veret= jó nagy marokkal átfogható kendercsomó. A vereteket boglyába rakva füllesztették/párolták/ 4-5 napi füllesztés után a boglyából kiszedték a kendert, napon kitergetve szárították.

A kendert ezután a földre terített ponyván botokkal veregették. A magot ezután tisztogatták. A magas kendert szintén feldolgozták, csak a belőle készült fonál sokkal durvább volt.

Áztatás.

A veretekbe kötött kendert nagyobb csomóba ún. pusliba kötötték. Egy pusliba 20 db. veretet kötöttek össze. A puslikat napos helyen lévő állóvizben áztatják. Állóvizként általában a Dráva folyó és a patakokból leszakadt holtágakat használták fel, a víz mélysége fél métertől 1,20-,30-ig terjedt. Az áztatás ideje jórészt a víz hőfokától függ. Ha pl. a víz jól felmelegedett, az áztatás ideje virágos kender esetében 5-8 nap, a magas kendernél 14 nap is lehet.

Az áztatás úgy történt, hogy a vízbe két-két karót ütöttek le, ahhoz erősítették hozzá a puslikat szalmakötél segítségével. A kévét a víz színe alatt a karó között sorban helyezték el. A tetejét behintették szalmával és iszapot szórtak rá, hogy a kender tökéletesebben kiázzon. Az iszap a súly szerepét is betöltötte, ami a kendert a víz alá szorította. Az áztatás ideje alatt ellenőrizték, hogy milyen mértékben történt meg az ázás. Az áztatás teljessége akkor fejeződött be, ha meggyőződtek, hogy a kenderszál a szártól elvált. Az áztatás elégségességét az is bizonyította, hogy a kendert borító külső zöld réteg, a nyák könnyen levált.

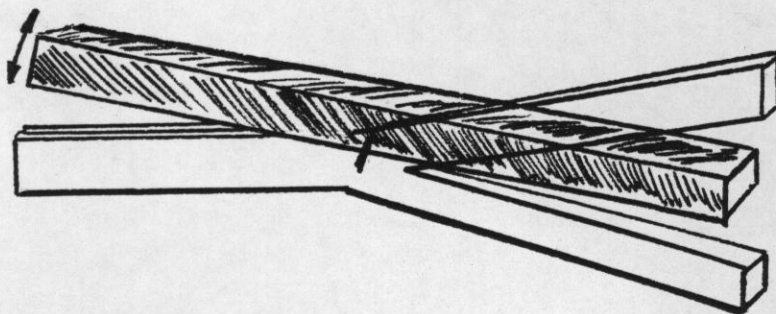

Vigyázni kellett arra is, hogy a kender túl ne ázzon. A túláztatás következménye az volt, hogy a kenderszál elrohadt, elszakadt.

A tökéletes ázás után a puslikat szétbontják és a vereteket tiszta vízben megmossák, majd a víz szélére rakják, esetleg felállogatják, hogy a nedvesség szivárogjon le róla. Ezután kocsival hazaszállítják a kendert, s a napos udvaron, rossz idő esetén esetleg a pádión a vereteket szétterítik száradni. A száradás addig tart, míg a szára törésne nem érett.

Kendertörés /sztopálás/

Eszköze: sztopa, amely fából készült. Álló és mozgó részből áll. Az álló része földön fekszik, s ahhoz van erősítve a felső mozgó rész.

E két rész kiképzése oly módon történt, hogy az alsó rész

stabilan álljon a munkaközben. Két részre lehet ezt is osztani. Az első fele fogazatokra van kiképezve, a második fele viszont két ágban folytatódik. A felső rész fel és le mozgását az alsó részben való csapágyazás biztosítja. Mozgást az emberi láb végzi el.

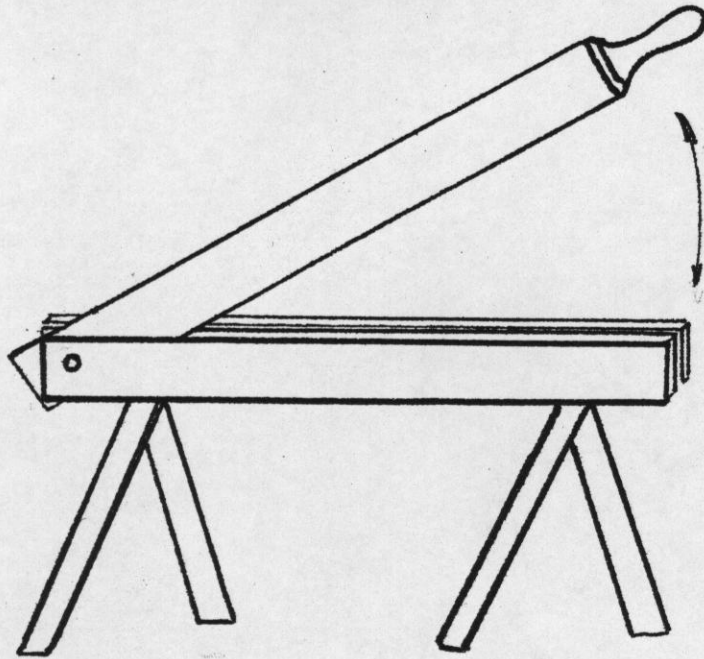
Az egyik személy a veretet egyenként tette a faopa fogazata közé, a másik személy a felső mozgó résszel láb segítségével folyamatos mozgással ütögette a kendert. A kenderszál első részének megtörése után a veretet megfordították, és most azt tették a fogazat közé. A kenderszálát közben, ha kellett többször megrázták, hogy a durva pozdorja könnyebben kihulljon. A teljesen összetört kendert egyszer megtekerve a veretet csomókba rakják.

Tilolás

A sztopálás után az egészen apró pozdorja /pozdergya/ még mindig bennmarad a szál között. A tilolás célja az, hogy ezt eltávolítsák. Eszköze a tilolófal. Két faoszlopot derékig érő magasságban leütöttek a földbe, erre vízszintesen helyeztek el egymástól egy-két centiméterre lévő 2 db. deszkát. Mindkét végét a faoszlophoz szegelték. Az egyik végére egy fel-le mozgatható, az előző két simára gyalult deszka közé beillő harmadik falécut /nyelvet/ építettek be.

Ennek a falécnek az egyik vége nyélbe ment át.

A tilolás akkor volt könnyű, ha a kenderszál meleg, forró volt. Ezt a kendert tűző napon való tartásával érték el. Ha nem volt napsütés, akkor a kendert kenyérsütés után a forró kemencébe tették. A tilolás úgy történt, hogy a mozgó kart felemelték, majd a kendercsemőt feltekerték a kézre, ezt a lécrehelyezték, a kar lenyomásával a kendert a lécek közé szorították, s egyidejűleg a tilolást végző személy maga felé húzza. Ezt egymás után ismételték addig végezték, míg a finom pozdorja is kihullott belőle. Ha a kender közben kihült, akkor esetleg újra melegítették a napon vagy a kemencében.

A tilolás után a pozdorjával együtt a durvább és rövidebb szálú kenderből lett a kóc, amiből esetleg kötelet fontak. A tiszta tilolt kendert most már általában szálnak mondják. A törés és tilolás után megmaradt pozdorját disznólakban alonként használják vagy trágyára dobják. Nem túl értékes trágya érik belőle.

Gyaratás

Ha a kendert fonásra a gyárba küldték, akkor a gyaratást nem kellett elvégezni. Tilolás után közvetlen összezecsemegezték és elküldték. Berzencéről a Pécs melletti Hird-re küldték, ahol a fonást elvégezték. Ha a fonást otthon végezték el, akkor a gyaratás nem maradhatott el. / A gyaratást másutt gerebenezésnek mondják. /

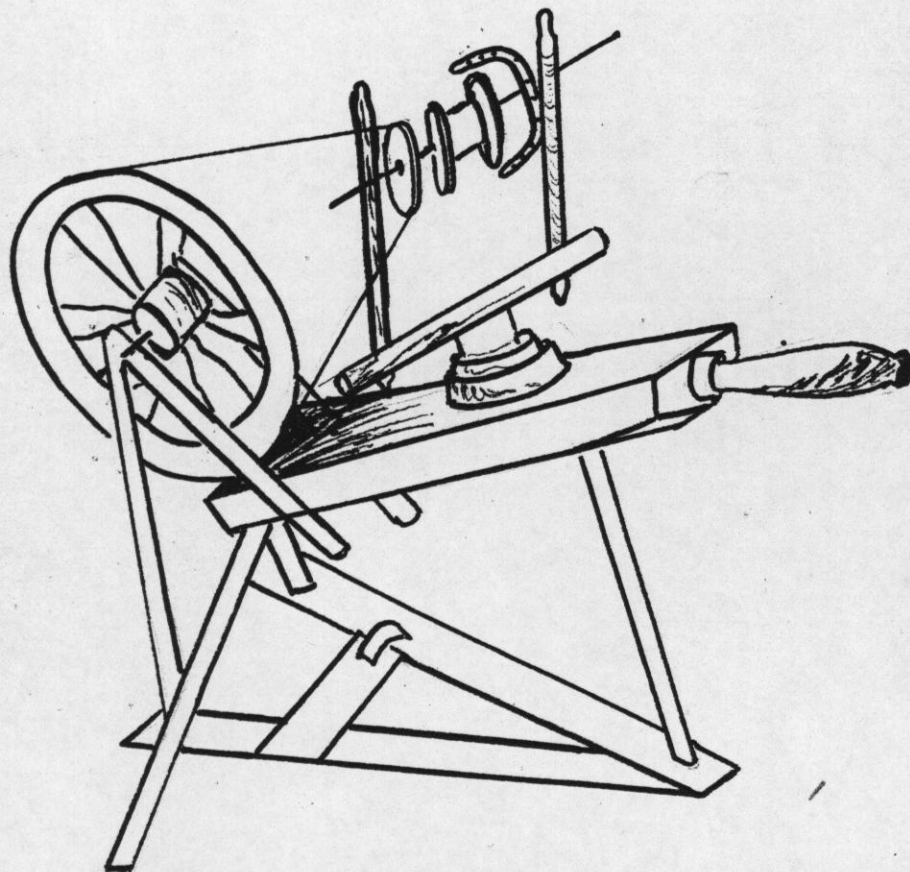
Célja: a tilolás után a szálba még megmaradt kóc eltávolítása. Egyben a rövidebb szál is kihullott belőle. Az így kapott kócot kötélkészítésre használták. A gyaratás eszköze a gereben. Kör alapú fából készült lap, amelyből sűrű elosztásban éles, kemény fémszélek állnak ki. A vasgerebenen keresztül huzogatják a kendert, közben szálak elrendeződnek. A kender ezzel a művelettel végleg osztályozva van. Ha a kóc nem túl durva, akkor abból durvább fonalat is lehet fenni.

Fonás

Eszköze: a rokka /kolovrat/. Fából készült.

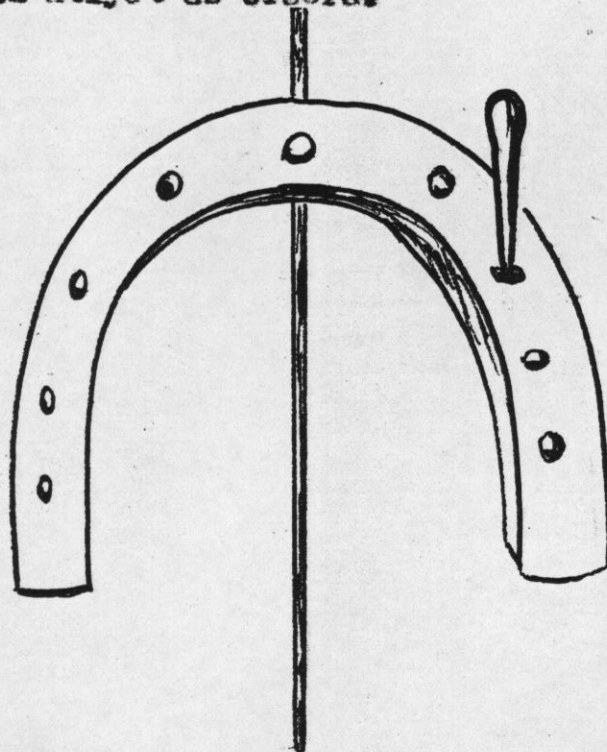

A rokkát már nem házilag készítették, hanem mesteremberektől, esztergályosoktól vették.

Részei: lábitó - alul elhelyezett fatalp. Lábbal ütemesen hajtandó összeköttetésben van szíjmeghajtással a ke-
rekekkel, mely a rokkafejet hozza mozgásba. Rokkaféjen van az orsó és a perotnica. Rokkaféjen van az orsó és a perotnica. Orsóra tekeredik rá a megfont kenderszál. Perotnica: patkó alakú, fából készült lyuggatott forgóeszköz. Benne

fémkapocs van elhelyezve, melyen keresztül vezetik a szálat az orsóra. A fémkapocs a perotnicán lévő lyukakba illeszkedik. A kapocs állítása befolyásolja a szál tekeredésének helyét az orsóra.

A rokká működése:

A rokkára erősített kb. 1-1,5 m magas botra van feltekerve a kóc. Ez a szál a fej fémmilácán keresztül jut a perotnica kapcsába. A kapocs helye a szál orsóra tekeredésének helyétől függően a megfelelő lyukba kerül. A lábátó egyenletes hajtásával a forgórész működése miatt a szál a botról a kéz segítségével szállá fonódik, ami végül az orsóra tekeredik.

Ha az orsó megtelik, helyette egy másik üres orsót tesznek a helyére.

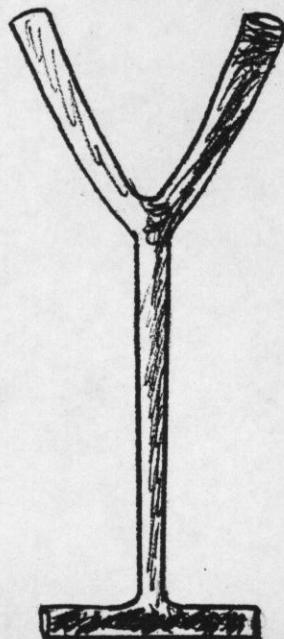
Házilag szőtt fonal vastagsága 10-es esetleg 8-as méret. A gyárból 6-9-es ill. 12-14-es méretű fonalat hoznak.

Áspálás:

Eszköze: az áspafa /rásha/

Felül kétágu villa alakura, alul pedig egy fordított "T" betű alakura kiképzett. fából készült eszköz. Hosszúsága 150-170 cm, alsó talpa 1/2 méter, felső villás rész hossza 20-25 cm.

Áspálás előtt az orsót áspavasra helyezik. Áspavas egy kb. 25 cm hosszú fűrűd, ami az orsó nyílásába könnyen beilleszkedik. Az áspavasat kézben fogva az orsóból tekercslik ki le a szál. Az áspafára egyszerre három orsónyifonalat tekernek rá, ami egy motringot, egy "darabot" tesz ki. Először a fonal egyik végét az áspafa alsó részéhez kötik, majd a villa közt huzzák a fonalat, újra le a "T" betű talpának másik felén áttekerve, újra fel, majd ismét le.

Kotyolás a fonálból a zöldesszinű nyálkás rész távolodjon el, s az értékes rész viszont fehéredjen ki.

Az áspafáról levett, fonalat hamu, mész és forróvizet tartalmazó teknőbe helyezik. Ebben a "lugban" kb. 1 nap áztatják a fonalat, meleg helyen - kemencében. Majd leviszik a patakra, ahol tiszta vízzel tisztára kimossák. Mosás után minden darab fonalat egyenként házilag főzött szappannal jól beszappanozzák. Ezután alul lyukas facsöbörbe helyezik a fonalat. Majd egy lepedőt teritenek rá és rostált hamut szórtak fölé. Forró vízzel leöntötték /leforrázták./ A keletkezett, alulra lefolyt lugot felmelegítik, s újra leforrázzák a fonalat, s a kemencébe folytatták. E folyamatot kb. 24 óra hosszát folyamatosan végezték. Ha fonal nem eléggé fehéredik ki, a folyamatot újra kezdték. Ez a művelet max. 3 napig is elhúzódhat.

Nagy kemencében vagy sodrófára helyezve vállon levitték újra a patakra. Hosszu fapadra lapickával csapkodták.

Lapicka /lapos, nyeles faszerszám. Kb. 15X20 cm-es méretű/. Esetleg a padhoz csapkodva tisztították, esetleg lábbal taposták.

Kocsival hazaszállították, s az udvaron, akerten rudazókötélen megszáritják. Száradás közben félszáraz állapotban kissé megrázogatták, hogy puhább legyen, ill. meghuzogatták az esetleges megpödrődött szálak egyenesítésére.

Száradás után a fonalat felgombolyították.

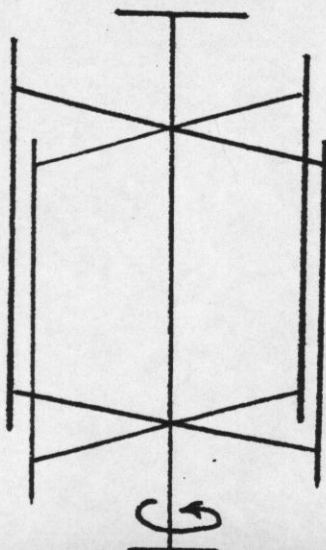
Gombolyítás villán történt.

Villa: 4 oldalas négyzet alakúra összeszegelt, átlósan kiképzett, fából készült eszköz. Egy fatuskó közepébe egy vastag szeg van. Erre helyezték rá a keret átlóit, ami az összeillesztés helyén kifurva illeszkedik a szegre, s akörül forog. A keret négy csucsán függőlegesen áll ki 4 szeg, rucsicsa, ami tartja a fonalat. A villakeret egyik oldalhossza megegyzik az áspafa hosszának felével. Ugyanis az áspafáról levett fonalat ráhelyezik a kereten lévő szegek külső szélére. Ezután a fonal végét megfogva, s egy kavicsra tekerve, gombolyítják le az egész fonalat. Kavicsra azért, hogy a felvetésnél a tartórekeszből ki ne ugorjon. Ahogy a szál rövidül, úgy forgatja tengelye körül a villát. Gombolyítás közben a szálát kis vászondarab közt csusztatják, hogy ezzel simítsák a szálát.

Felvetés ismertetés /

Eszköze a vetőfa. Áll egy szoba magasságu főrudból, amely függőlegesen van elhelyezve. Alsó végét szilárdan téglával rögzítik. Felső részét pedig a mennyezet gerendáihoz erősítik. Ehhez a rögzített fősztlophoz tartozik egy 120 cm széles és kb. 200 cm magas tengely, körül forgatható fakeret.

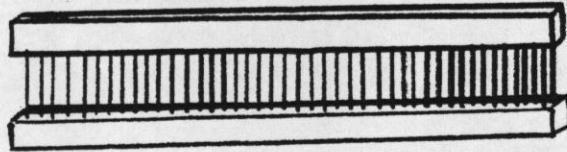
A vetőfa alsó részébe 2 db., felső részébe pedig 3 db. szeg van beleerősítve, függőleges helyzetben. Ahány méter hossz vásznat akartak szőni, azt először egyik gombolyagról lemérték. Mégpedig a vetőfa keretére 1 m távolságban 2 szeget beleverték. Erre tekinték rá a fonalat, s a rátekerés számából megállapították a fonál hosszát. Azt valamilyen módon a szálon megjelölték, általában megfestették. A szál felvetése előtt egyszerre 12 gombolyag fonalat elhelyeznek az azt tartó 12 rekeszes faedénybe, klobcsenzába. Mind a 12 szálát egy lapos kb. 15x25 cm-es 12 db. kb. 0,8 cm átmérőjű lyukkal ellátott nyeles un. lapáton keresztül vezetik át. /3-3 db. lyuk egymás mellett/. A lapátot a vető személy bal kezében tartja. Ezt követően mind a 12 szál végét egybe összekötik. Ezt ráhelyezik a vetőfa felső részén lévő szegezetre /3 szeg/ úgy, hogy a 12 szál kettős részekre váljon szét, levétel után. Ezt a műveletet a vető személy kézmozgással hajtja végre az ujjai segítségével. Közben a bal kézben állandóan tartják a lapátot, hogy a szálak egyenletesen tekeredjenek a vetőfa forgó részébe. A másik kézzel pedig felülről elkezdve tekerik lefele a 12 szálát. Ha az egyik szálon az előre megjelölt hosszúságot eléri, akkor a vetőfa alsó szegezetére /2 szeg/ ráakasztják a 12 szálát úgy, hogy azok 2x6 szálból álló részre osszoljanak meg. Közben számolták, hogy a megfelelő hosszúságot hány körültekeréssel érték el.

Majd újra az előző mozzanatot csinálják, csak alulról felfelé történik a 12 szál feltekerése, míg az előző hosszúságnak megfelelő fordulatszámot eléri. A vetőfára ötször felfelé, 5-ször lefelé tekeréskor pászmát kapnak. Pászma a vászon szélességét jelenti. Pl.: A 10-es szélességű vászon 5 pászmaszélességnek felel meg, ami 600 szálból áll. Mivel ötszöri lefele tekerésnél 5x12 szál a szélesség, ötszöri felfelé tekerésnél szintén 5x12 szál a szélesség, ami összesen 120 szál /egy pászma/. 5 pászma pedig 5x120, azaz 600 szál. Ha a felvetés közben a szál esetleg elfogyott, másik gombolyagot kötnek hozzá. Ezt egy másik személy végzi, aki ellenőrzi a gombolyítást. Felvetés közben a felső részen minden pászma mennyiségét külön egy szállal el kell választani. Ha a felvetés művelete befejeződött, akkor a vetőfa szegezetét eltávolítják. Ügyelni kell arra, hogy a felső részen szétválasztott kettes szálcsoportok szigorúan elkülönüljenek egymástól. Tehát a szálak összekeveredésének nem szabad megtörténni, mivel akkor az egész felvetési műveletet újra kell kezdeni. A tökéletes különválás után a szálak un. gereblyére /zobacsicára/ kerülnek.

Grábla:

Egy faléc, amelyből egyenletes nagyságu szegek állnak ki, kb. 1 cm távolságra egymástól. Van egy másik faléc is, amelyet ha a szálakat belehelyezték a fogak közé, a szegek tetejére illesztve kis kapocccsal lezárnak, hogy a szálak ne essenek le.

A vetőfáról való levétel után a vetőfa felső részén lévő szálakat pálcával /kb. 1 m hosszú, 1 cm átmérőjű/ 12-es szálakra választják szét. Egy-egy grábla fog közé 12 szál jut. Egyenletes szálcsoztás után a 10-12 cm átmérőjű hengerre - amelyben végig egy nyílás van, amelybe a pálca beleilleszkedik - tekerik fel az egyenletesen elosztott szálakat. /10-es méretnél 600 szála%. A hengerre való feltekerést 3 személy végzi.

Szövés leírása:

Eszköze: a szövőszék /nárad/

Részei:

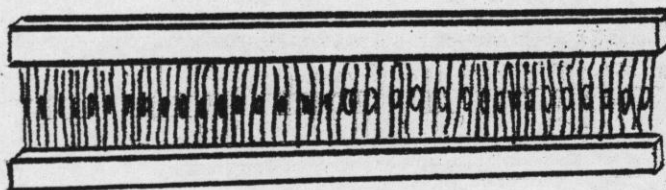
Tartó állvány: Fából készült állványzat. Kb. 2 mmagas, 150 cm széles és kb. 2,5 m. Rögzítve van. Szálakat tartalmazó henger, ami kb. fej feletti magasságban van elhelyezve, oly módon, hogy két végén kiálló fémszárak az állványzat két szélső furatában forogni tudjon.

2 db. nyüst /v. nyűst/

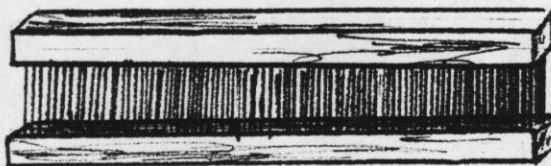
Feladat: a kettős szövőszálakat szétválasztja.

Két falécre /kb. 15 cm távolságban / felkötött, elhelyezett házilag szőtt kenderszálak. Fl: 10-es nyist esetén 600x2 szál van felkötve. Ezekből 2-2 szál össze van kötve úgy, hogy középen egy nyílást képezzen, amin a szövőszálak haladnak keresztül.

Borda: Két faléc között sűrűn elhelyezett vékony nádfogakból áll. Falécek távolsága kb. 10-13 cm. „gy-egy fog közé a szövés során 1-1 szál kerül egymás fölé.

Borda feladata:

Szövés sorána szálak tömörítése, amivel a vászon sűrű -
ségét érik el.

Lábitó:

Szerepe: A nyistek segítségével a kettős szálak egymástól
való szétválasztása. Lábbal hajtható, fel-le mozgatható
fatalpak. A lábitó a szövőszék hátsó részében van beépítve.
Ott ül a szövőszemély is.

Csónak:

Cséve /orsóhoz hasonló/ tartására szolgál.

Cséve:

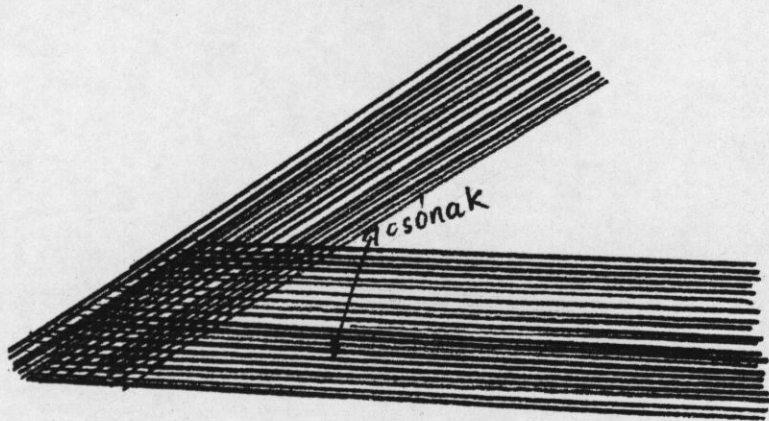
Kilyukasztott , arra lesz feltekerve a szál. A
csónakban van egy drót, ami a cséve nyílásán keresztülmegy,
mialtal az körülötte forog, s a szál emáltal tekeredik le a
csévéről.

Szövés menete:

Elöl helyezkedik el fej feletti magasságban a henger, amire
fel van tekercselve a 300x2 szál 10-es méret esetében.
Utána helyezkedik el a két nyist, amelyek egymástól olyan
távolságban vannak, hogy fel ill lefelé való mozgásuk szaba-
don történhessen. A nyist felső része a sodrófasserű orsóhoz,
alsó része pedig a lábitóval van összeköttetésben. Ha a lá-
bitót lenyomják az egyik nyist felfelé, a másik viszont
lefelé mozdul el. Ezáltal válnak ketté a nyist fonálynylásain
átmenő szálak.

A 300 x 2-es szálak elhelyezkedése : minden második szál fent, minden második szál lent helyezkedik el.

Tehát a kettévált szálak egymás mellett összefüggő nyílást képeznek, amelyek a szövet egyirányban elhelyezkedő szálait képezik. A nyílás nagysága akkora, hogy a csónak elférjen közte.

Ezután arról az oldalról, amelyik lábbal a szövőszemély /lehet férfi is, de általában nők végzik/ lenyomja alábitot, a csónakot a szétnyílt szövőszálak által képződött nyíláson átdobja. Ezáltal a benne lévő csévéről tekeredik egy másik szál, amely a szövet keresztirányait képezte.

E szál zsákok, lepedők szövése esetén lehet házilag font szál. Mérete 10-es, esetleg 8-as.

Finomabb abroszok, törülközőknél viszont bolti fonál kerül a csónakba. Ezt a fonalat pörc, vagy masina fonálnak hívták. Ezután a nyist után következő bordát a szövő nekinyomja az egyik kezével a nyilácnak, hogy a szövetet összenyomja. Ha tömörebb szövetet akarunk előállítani, akkor a bordát erősebben neki kell ütni a megszövött résznek.

Majd a lábitóval váltás történik, tehát az előbb fent lévő nyistalulra kerül, s az alsó pedig földre. Ezáltal a szálak is helyzetet változtatnak, minek következménye, a keresztiszál átfogása. A csőnekot ezután az előző átdobással ellenkező irányban dobja át a szövő, ahol már a másik kezével elkapja azt. S ismét a bordával nekiszorítja a szálaknak. Így tovább periódikusan ismétlődnek az előbbi mozdulatok, míg a felső hengeren lévő szálak hosszúsága el nem fogy. Végül a kialakult szövet a szövőszék hátul-só alsó felében lévő, forgó hengerre felcsavarodik, amit egy másik személy végez. Ezzel a szövéssel kb. 60 m hosszú véget tudtak szőni.

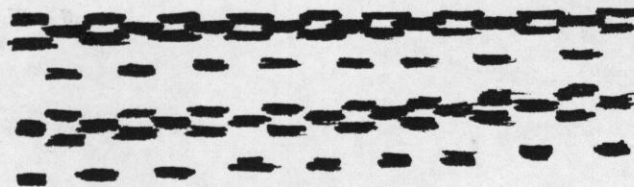
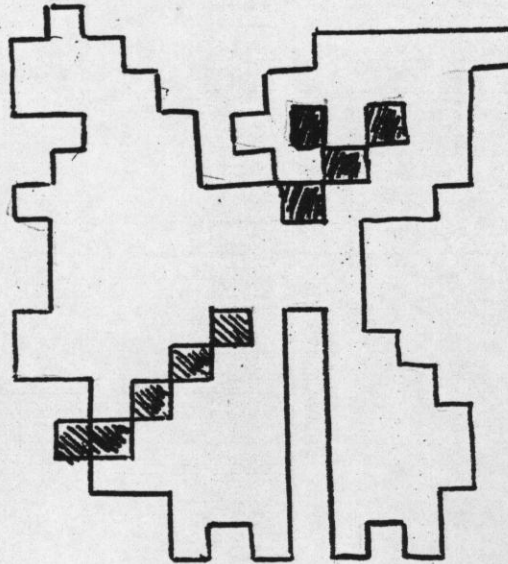
Mintakészítés:

A minták szálai sűrűn, csak egyirányban /visszintesen/ haladnak. A minta szálai az alapszövet szálai felett helyezkednek el. Először a szöveten kijelölt helyre a minta színének megfelelő szálát a szövet szálához kötik, s a minta nagyságának megfelelő hosszu helyen a szövet szálain át-bujtatják, miközben az alapszövés folytatódik. A minta következő sorának kiképzése visszafelé való szálátbujtatással történik, a megfelelő hosszúságban. S így ezen módon alakul ki a kívánt minta.

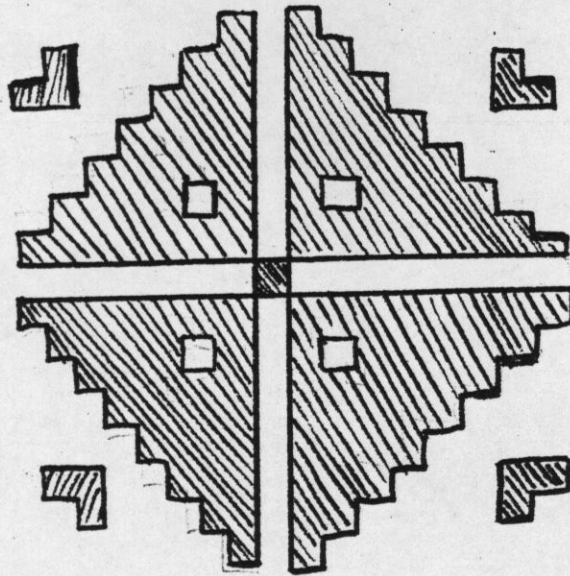

A minta szála külön egy csévére van rátekerve. Az alkalmazott minta-színek nagyrészt a vörös, ritkábban a zöld, sárga, kék színek. Leggyakrabban készített mintatípusok:

SZEGFŰ

PÁRTA

Lehet csak egyszerű színes csikokkal díszíteni a vásznat.
A fonást fonóházaknál végezték, ahová este a leányok vitték
a rokkákat, s a legények mentek velük, azok kártyáztak.
Farsangkor "fonyókban" táncoltak, s az öregek azért hogy
nagyobb legyen a kender.
Aki Luca napkor font, akkor azt mondták, hogy egész éjjel
pörgött a rokkája, tehát egész éjjel a rokka maga font.
A szövést a téli hónapokban, december, január, februárban
végezték. Szombat délután és ünnepnapon nem szóttak.

Adatközlők:

Nagy József Berzence, István u. 10.^{sz.}
60 éves régen: takács
ma: tsz. tag

Jakab János Berzence, Dózsa Gy. u. 53.^{sz.}
70 éves tsz. tag